

Združenje žrtev okupatorjev
1941-1945 Kranj
Slovenski trg 1, p.p. 12
4000 Kranj

Poštnina plačana
pri pošti 4101 Kranj

»OPTIMIST«

št. 38

O K T O B E R 2014

OB IZIDU OSEMINTRIDESETE ŠTEVILKE »OPTIMISTA«

Pred vami je 38. št. biltena »OPTIMIST«, kjer vas seznanjamo z nekaj novicami, poročili in obvestili.

Ob tej priliki vas še vedno prosimo, da nam pošljete svoje spomine oz. zgodbe na čase, ko ste svoja mlada leta preživljali kot izgnanci daleč od svojega doma. Čeprav so dogodki že zelo oddaljeni in niso preveč lepi, toda pozabiti se kljub temu ne smejo, pa tudi naši člani in vaši sotrpini te zgodbe radi berejo, saj se v njih vidijo tudi sami. Veseli smo vseh vaših predlogov.

ČLANI ODBOROV ZDRUŽENJA:

<u>Izvršni odbor</u>	<u>Nadzorni odbor</u>	<u>Častno razsodišče</u>
ROVAN FRANC	MIHELIČ ALBINCA	SINKOVIČ IVAN
KRISTAN TONE	GERJEVIČ DARINKA	GABRIJEL LOJZKA
SLADIČ STANE	KNEZ ANTON	KUNČIČ VIDA
MIŠIČ JOŽICA	PODGORŠEK IVAN	ŠUMI OLGA
KATNIK ANA		
ROVTAR STANA		
PIRC JELKA		
GERJEVIČ FRANC		
GUSTINČIČ FRANC		
KARUN JANEZ		
KNEZ JOŽICA		

≈≈≈

OBVESTILO - DELOVNI ČAS in NASLOV SPLETNE STRANI

Pisarna Združenja bo tudi v letu 2014 odprta samo **dvakrat** na teden, in sicer v **PONEDELJEK in SREDO od 9,00 – 12,00 ure.**

Naš spletni naslov je: <http://www.zdruzenje-zrtev.si>

Kdor ima možnost lahko s pridom izkoristi dostop do spletne strani in se informira o našem delu.

≈≈≈

PLAČILO ČLANARINE:

Članarina za leto 2014 še naprej znaša **15,00 €**, kamor je vključen tudi »OPTIMIST«. Lahko se plača v dveh obrokih.

Plačevanje članarine poteka na isti način kot doslej. Kranjčani in okoličani lahko plačajo v pisarni, ostali pa preko transakcijskega računa: 05100-8000057707 ali po poštni nakaznici.

IZVRŠNI ODBOR

ZAHVALA DONATORJEM

Zahvaljujemo se še enkrat vsem tistim, ki so donirali 0,5 % plačane dohodnine (za leto 2013) našemu Združenju.

Obenem se priporočamo že za naprej, da vaši sorodniki, ki predvidevajo, da bodo morali plačati dohodnino, 0,5 % za leto 2014, a še niso prijavili donacije, da le-to namenijo našemu združenju .

To lahko storijo do konca leta na naslednji način:

Izpolniti je potrebno obrazec, ki ga dobite na najbližji davčni upravi in izpolnjenega oddate ravno tako na davčni upravi.

- v rubriko *Ime oz. naziv upravičenca*, je potrebno napisati: **ZDRUŽENJE ŽRTEV OKUPATORJEV 1941-1945 KRANJ**
- v rubriko *davčna številka upravičenca*, se vpiše: **90541146**
- v rubriko *odstotek (%)* se vpiše **0,5 %**

Za več informacij lahko pokličete na naš telefon 04/2373553 (ponedeljek in sreda od 9.-12. ure), kjer vam bomo z veseljem pomagali.

Z eventualno donacijo boste pomagali našemu in hkrati tudi vašemu Združenju.

OPOZORILO: Tisti, ki ste donacijo že prijavili, je ni potrebno še enkrat.

VRNITEV PROTIUSTAVNEGA ODVZETJA DELA POKOJNINE

Kot smo vas obvestili že v 37. številki OPTIMISTA, je SPIZ na podlagi sklepa Ustavnega sodišča RS pri majski pokojnini na naše veliko zadovoljstvo uresničil odločbo, s katero je preklicalo sklep ZUJF-a, v katerem je bilo navedeno, da se pokojnine nad 622,00 € zmanjšajo po lestvici, ki jo je določila vlada RS. 20 % je bilo izplačanih že junija 2013, letos maja pa je bilo izplačanih še ostalih 80 %.

Upamo, da se z novo vlado kaj takega ne bo dogodilo, saj se pokojnine zmanjšujejo tudi brez tako imenovanega ZUJF-a.

Še vedno se trudimo, da bi fizično in psihično trpljenje žrtev nacifašizma med drugo svetovno vojno prikazali čim bolj avtentično.

Tako smo 8.januarja 2014 odprli razstavo z naslovom »**DA SE NE POZABI**« v Muzeju Narodne Osvoboditve v Mariboru in dodali nov pano na temo fašistični teror na slovenskem med drugo svetovno vojno in taborišča na Rabu.

Ker pa bi razstave radi obogatili še z raznimi predmeti, ki jih morda imate tisti, ki ste bili direktne žrtve, ali pa njihovi mlajši sorodniki, ki so jim ti predmeti ostali. Predvsem gre za fotografije kot naprimer: značilne slike odhoda od doma, transport v zbirne centre, potovanje v Nemčijo ali Srbijo ter fotografije iz zaporov, taborišč in prisilnega dela; dalje predmete kot so: morebitna takratna oblačila, obutev, jedilni pribor, posode in pa seveda kaj takega, kar vi mislite, da bi bilo vredno prikazati.

Vse kar ste pripravljeni pokazati bi fotografirali in nato prikazali kot slikovni material, kdor pa bi bil pripravljen, da se tak predmet pokaže v originalu, bi ga z veseljem začasno sprejeli in nato vrnili. Vsem, ki ste pripravljeni to storiti se že vnaprej zahvaljujemo.

Še enkrat pa prosimo direktne žrtve nacifašizma ali njihove bližnje sorodnike, znance, prijatelje, da nam napišejo zgodbe, doživljanja, razmišljanja o takratnih časih in dogodkih,

da jih objavimo v Optimistu, vse z namenom, da se kaj takega nikdar več ne ponovi in ne pozabi.

☺ ☺ ☺

OBISK SKUPINE IZ HAMBURGA IN BERLINA

Po dogovoru z ZŽO so nas v času od 11.3. do 16.3.2014 obiskali gospa Fava Rosa iz Berlina, gospa Stephanie Voigtsberger, učiteljica na gimnaziji Wüstenberg v Hamburgu in gospod Marko Künart, kustos v muzejskem kompleksu nekdanjega koncentracijskega taborišča Neuengamme, tudi iz Hamburga.

11.3.2014 so prišli z vlakom v Kranj in tam sva jih pričakala z gospodom Kristanom in jih peljala v hostel Cukrarna. Po nastavitvi v hostlu smo se dobili in jim predstavili podroben plan obiska za nadaljnje dni.

Po planu smo se dne 12.3.2014 sestali v prostorih MOK, kjer so bili prisotni tudi naši člani Združenja. Po uvodnih pozdravnih govorih z obeh strani, smo gostom dali priložnostna darila, enako pa tudi oni nam.

Pogovori o tem kaj in kako delamo, s kakšnimi težavami se srečujemo in kako nameravamo delati v naprej, so tekli kar 3 ure in potem smo šli na organiziran ogled mesta Kranja (z nemško govorečo vodičko). Po ogledu smo šli na kosilo – za kar smo dobili dotacijo iz MOK.

Ob sprejemu skupine sodelavcev iz Hamburga in Berlina

13.3.2014 smo šli (z naše strani Kristan in Rovar) v Ljubljano v Muzej novejšje zgodovine, kjer smo se udeležili predavanja "Nemška izkušnja – vzgoja in mir" in kjer je predaval gospod Künart, svojo izkušnjo pa sta povedali tudi gospa Fava Rosa in gospa Stephanie Voigtsberger. Predavanju so prisostvovali tudi učenci gimnazije iz Ljubljane, ki so po končanem predavanju postavljali vprašanja, na katera je izčrpno odgovarjal gospod Künart. To srečanje je organizirala dr. Katja Štrak iz Muzeja NZS in Bojana Žakelj Jesih iz ZZB NOB Slovenije.

Predavanje gospoda Künarta v muzeju v Ljubljani

Predavanju so prisostvovali tudi učenci ene od gimnazij iz Ljubljane.

14.3.2014 je naše združenje organiziralo ogled muzeja zapora v Begunjah, pokopališča talcev v Begunjah in v bližnji Dragi prostor kjer so Nemci streljali talce in zapornike. Gostje so bili zgroženi nad dejanji nemške vojske v takratnem obdobju, hkrati pa tudi prijetno presenečeni ob tako skrbno in lepo urejenih spominskih obeležjih.

V Podljubelju smo jim pokazali manjšo muzejsko zbirko o dogodkih in življenju prisilnih delavcev, ki so v nemogočih življenjskih razmerah gradili cestni tunel med Slovenijo in Avstrijo.

Potem smo jih peljali na Bled, kjer smo jim pokazali okolico jezera in blejski grad.

Po teh ogledih pa smo jih peljali v Ljubljano, kjer so v lastni režiji preživeli naslednji dan do vrnitve domov.

Pri celotnem obisku in organizaciji so sodelovali: Tone Kristan, Janez Karun, Vera Štrukelj, Stana Rovtar, Joži Mišič, Lojzka Gabrijel, Ivo Podgoršek, Stane Sladič, Vida Kunčič, Jelka Pirc in Franc Rovan.

☺ ☺ ☺

OBISK g. Eckarta Dietzfelbingerja iz Nürnberga

Dne 23. maja 2014 nas je, na našo in njegovo željo obiskal gospod Eckart Dietzfelbinger, ki je bil do upokojitve zaposlen v Muzeju Nürnberg.

Namen obiska je bil predvsem dogovor o finančni podpori za ponatis 500 izvodov knjige ENRECHTUNG VERTREIBUNG MORD, za kar moramo zbrati 3.200,00 € Ker bo ponatis opravila tiskarna Metropol – Verlag v Berlinu, smo prosili naše znanke v Nemčiji, če nam pomagajo zbrati tudi tam nekaj finančnih sredstev za ta namen.

Po pogovorih nam je g. Dietzfelbinger obljubil, da bo storil vse, kar je v njegovi moči, da dobimo tudi z njegovo pomočjo nekaj finančne pomoči, da bomo knjigo lahko ponatisnili.

Ob tej priliki smo mu pokazali muzej v Podljubelju, ki prikazuje trpljenje ljudi v podružnici koncentracijskega taborišča Mauthausen, kjer so taboriščniki v letih 1943 do 1945 gradili tunel med Slovenijo in Avstrijo.

Da pa bi Slovenijo spoznal še malo iz lepše plati, smo ga peljali na ogled Postojnske jame. Bil je zelo navdušen nad lepoto te naše naravne znamenitosti.

☺ ☺ ☺

PONATIS KNJIGE »ENTRECHTUNG, VERTREIBUNG, MORD«

Ker je prva izdaja knjige v nemškem jeziku, z zgoraj navedenim naslovom iz leta 2005, že pošla, smo se odločili za ponatis knjige. Ker naše združenje ni bilo zmožno financirati ponatisa, smo iskali donatorje, predvsem v Nemčiji, ker je knjiga v nemškem jeziku in namenjena za nemško področje. Pri tem so nam pomagali naši prijatelji iz Hamburga in Nürnberga. Do sedaj smo dobili donacijo od mesta Nürnberg (Urada za človekove pravice) 500,00 € in od Založbe Testimon iz Nürnberga, prav tako 500,00 €. Na nekaj obljubljenih donacij pa še čakamo. Dogovarjamo se z »Haus des Deutschen Ostens iz Münchna, ki so zainteresirani za knjigo, v kateri je napisano dogajanje med drugo svetovno vojno v Evropi.

Ponatis knjige bo opravila Založba METROPOL iz Berlina. Cena ponatisa je 3200,00 €, za kar smo že podpisali pogodbo, po kateri so se obvezali da bo ponatis narejen do konca tega leta, mi pa smo se obvezali, da bomo Metropolu nakazovali po 530,00 € na mesec (začenši z avgustom in do konca leta).

☺ ☺ ☺

SESTANEK V GORENJSKEM MUZEJU

Po dogovoru z direktorico Gorenjskega muzeja v Kranju, gospo Marjano Žibert smo se sestali 7.7.2014 na temo razstave »DA SE NE POZABI«, ki bi jo želeli postaviti tudi v našem mestu.

Dogovorjeno je bilo, da bo vodstvo muzeja pregledalo možnosti, kdaj bi lahko našo razstavo uvrstili v program in za koliko časa. Vendar do sedaj še nismo prejeli nobenega odgovora.

ODOBRITEV DOTACIJE MDDSZEM

Vsako leto do sedaj smo dotacijo Ministrstva urejali že v začetku leta. Letos pa to ni bilo tako. Zato smo bili presenečeni, da so nam na večkratne urgence le poslali pogodbo za leto 2014 in to šele aprila in nam tako omogočili nadaljnje delo, vendar pod njihovimi pogoji, katerim težko ugodimo. Težave imamo predvsem s porabo sredstev, katere nam dajejo mesečno, ker na tak način težko dosežemo dogovorjeni znesek, oz. ga presežemo.

ZADNJE NOVICE

Vse, ki prejimate naš bilten »Optimist« prosimo, da obvestijo tudi svoje prijatelje, znance in sorodnike, da imajo možnost spremljanja novic o našem delu tudi preko interneta. Tam lahko preberejo vsa tekoča dogajanja in kaj se v združenju dela.

Internetni naslov je: <http://www.zdruzenje-zrtev.si>

Člani in nečlani pa lahko komunicirajo z nami tudi po elektronski pošti, na naslovu: zzokranj@siol.net

OBISKI NAŠIH ČLANOV

S to rubriko smo naleteli na lepo odobravanje naših članov. Posebno pa še pri članih, katere smo obiskali na njihovih domovih, oz. v domovih za starejše, za njihove rojstne dneve, kar vidite na slikah s srečanj, ki smo jih poslali tudi njim. Tistim bolj oddaljenim pa pošljemo čestitko po pošti.

V nadaljevanju vam prikazujemo nekaj slik z naših obiskov:

Aprila je rojstni dan slavila gospa ANICA MIKLAVČIČ iz Kranja.

V aprilu je praznovala rojstni dan tudi gospa ANGELCA SLADIČ iz Kranja.

Maja smo obiskali našega člana gospoda JANEZA NOGRAŠKA iz Javornika pri Kranju.

Junija je praznoval rojstni dan gospod IVAN TRESKET iz Kranja.

Julija smo za rojstni dan obiskali gospo MAGDO TEGOVSKI iz Kranja.

Prav tako smo julija za rojstni dan obiskali gospo ANO DOLINAR iz Kranja.

Avgusta smo za rojstni dan obiskali gospoda ALOJZA ZORKO iz Visokega pri Kranju.

In v avgustu smo bili še pri gospe MARIJI KILAR iz Kranja, ki je praznovala rojstni dan.

V septembru je praznoval rojstni dan gospod STANISLAV BETZ iz Kranja.

Ponovno pa prosimo vse člane in njihove sorodnike, da nas obveščajo o spremembah naslovov, ter o umrlih članih.

Podatke rabimo za urejanje evidence članov.

Spodaj vam navajamo kateri naši člani so umrli od januarja do avgusta 2014, seveda za katere so nam sporočili njihovi sorodniki in znanci.

UMRLI ČLANI V LETU 2014

Kepec Julijana	06.03.1923	Trboje 44, Kranj	januar
Mrak Marija	23.11.1923	Mlakarjeva 17, Šenčur	januar
Hlebec Josip	07.07.1942	Gortanova 6, Nova Gorica	januar
Tischler Marija-Mimi	24.07.1936	Nazorjeva 6, Kranj	februar
Kordež Vida	26.05.1926	Ul. 1. avgusta 1, Kranj	marec
Roš Edi	26.07.1932	Valjavčeva 4, Kranj	marec
Golob Ana	19.07.1926	Škofjeloška 21, Kranj	april
Gravnar Angela	07.06.1927	Vrečkova 2, Kranj	april
Korošec Ivana	17.12.1922	Kokra 34, Preddvor	april
Bašelj Majda	04.04.1934	Bobovek 26, Kranj	junij
Koželj Amalija	04.02.1928	Bašelj 28, Preddvor	julij
Belehar Jože	23.08.1931	Beleharjeva 8, Šečur	julij
Koželj Marija	22.05.1944	Zalog 60, Cerklje	julij

ZBIRKA SPOMINOV NA IZGNANSTVO

Vsi, ki prejimate našo publikacijo »Optimist« veste, da poleg vseh obvestil in dogodkov, ki so se zgodili v določenem obdobju, na koncu vedno objavimo tudi eno zgodbo ali pesem, ki jo je napisal kdo od naših članov in opisuje doživljanja in zgodbe iz časa izgnanstva in po vrnitvi v domovino.

Teh zgodb smo objavili že kar nekaj, pa verjamemo, da vas je še veliko, ki bi lahko kaj povedali, oz. napisali v zvezi z dogodki in občutji v tistem času. Zato ponovno prosimo, napišite ali pa povejte mlajšim da bodo zapisali te spomine, da se ta polpretekla zgodovina ne bo pozabila, in da bodo naši zanamci seznanjeni s takratnimi dogodki.

Vse do sedaj objavljene zgodbe pa bomo v kratkem natisnili v enem zvezku, ki ga boste tudi prejeli.

SPOMINI, KI NAJ SE ZAPIŠEJO IN SE NE SMEJO POZABITI

NAPISALA AMALIJA SCHAUER (roj. Kolenc) iz Kranja

Moji spomini na selitev iz rodnega kraja Vrhek pri Tržišču na Dolenjskem v Nemčijo.

PREGNANI Z DOMA

Že zgodaj spomladi leta 1942 so ljudje pripovedovali, da je vseeno, če nič ne sadijo in sejejo, saj jih bodo tako ali tako selili. Potem je bilo slišati, da jih Nemci ne bodo selili in naj kar sejejo. Toda že nekaj dni za tem, na prvi pomladanski dan, 21. marca, se je ravno to zgodilo - selitev. Mama je misleč, da s selitvijo ne bo nič, naložila cel kovček čevljev in jih odnesla čevljarju, pri mlinu pred Krmeljem. Ko je prispela, ji je čevljar dejal: "Rezka, pejte domov, selili vas bojo." Mama je vse skupaj pustila tam in hitela domov. Komaj je dobro prisopihala domov, že so prišli nemški vojaki. Ata in brata Joško in Cenko so takrat priložnostno delali na cesti Tržišče – Sevnica. Nadzornik jim je rekel, naj gredo domov, ker jih bodo selili.

Družina bi se selitvi lahko ognila, če bi že prej zapustili dom. Eden od domačinov v Malkovcu nas je vabil, naj pridemo k njemu, saj nam lahko ponudi sobo, češ, če nas bodo selili ne bomo nikdar več prišli nazaj. Toda ata in mama nista hotela od doma. Kasneje smo izvedeli, da so ravno v Malkovcu Italijani naredili racijo. Iz vseh hiš so odpeljali moške v enega od vinogradov, kjer so vse postrelili.

Selitev je bila pričakovana, saj so Nemci že jeseni 1941. začeli s preseljevanjem prebivalcev. Takrat so že selili iz krajev Hince, Goveji dol in Kamence.

Nemci so nam v tem času že skoraj uničili domačijo, saj so jo razdelili. Pod hišo, pod kozolcem, čez sredino njive, sadovnjaka in vinograda, je potekala demarkacijska črta – razmejitvena črta med Nemčijo in Italijo. Zgornji del domačije je spadal pod Nemce, spodnji pa pod Italijane. Toda dokler nas niso izselili, še ni bilo postavljene meje in smo lahko svobodno hodili po svoji zemlji, čeprav so se pri hiši večkrat ustavljale nemške patrolje.

Tistega dne so nemški vojaki proti hiši prikorakali po Erženovem travniku. Skakali so čez škarpo in vstopili skozi zadnja vrata v hišo, pri sprednjih pa iz nje izstopili. Zadnji, ki je naredil to pot, je pogledal na hišno številko, se vrnil nazaj v hišo in dejal, da imamo dve uri časa, da se "spokamo". Takrat je bil pri nas ravno Anton Menihel, ki je bil še v avstro-ogrski vojski in je tako znal nemško ter nam je prevajal. Mama je na hitro še skuhala, da

smo malo pojedli. Težko se je bilo znajti v tako kratkem času, kaj vzeti s seboj, ko pa smo smeli le malo nesti. Strgala je rjuhe in "štrozake" na manjše kose. Potrebovala je krpe za povijanje sestre Ivanke, saj še ni bila stara niti eno leto. Slišala sem jo reči: "nič ne vem, kje in kako bomo. Če se bo Ivanka podelala, jo bom vsaj lahko previla in umazane cunje vrgla kar stran." Natlačila jih je v vreče in mi jih dala, da jih bom nesla.

Druge po vasi so že vse odvedli v Krmelj. Mi smo šli zadnji. Edino sosedova družina, katere gospodar je delal v rudniku, je ostala.

Na poti od doma je mama jokala in z njo tudi mi otroci. Nedaleč od hiše se je ustavila in vprašala vojaka, če gre lahko še enkrat nazaj v hišo. Menihel je vojaku prevedel in ta je dovolil, da se je mama vrnila k hiši. Pokleknila je na prag in ga poljubila. Nato je prišla nazaj in tako smo odšli.

Ni mi bilo treba dolgo nositi vreč, saj mi je vojak odvzel tovor in ga nesel vse do Hinc. To je bilo veliko olajšanje. Tam mi ga je predal nazaj, saj je bila pot že preveč odprta in bi kdo lahko opazil. Ko smo prišli v Krmelj, je mama rekla, da se gre še posloviti od Flajsovih, s katerimi je bila v sorodu. Teta Rozka mi je dala vrečko bombonov, rekoč, da bomo po poti lizali. V Krmelju nas je že čakal avtobus – takrat so rekli "marica". Odpeljali so nas v zbirni center Rajhenburg, kjer so nas namestili v barake pri železniški postaji.

V barakah je bil po sredini prehod, na vsako stran pa ob tleh nabite deske in za njimi po tleh nametana slama, na kateri smo ležali. V baraki je bila družina v celoti skupaj, niso nas ločili. Jesti so nam dali enolončnico. Tu smo bili dva dneva, dokler se ni nabralo dovolj ljudi za vlakovno kompozicijo. V tem času nismo hodili naokrog. Bilo nas je strah, da bi koga ustrelili, če ne bi bili poslušni. Na vlak smo čakali že navsezgodaj. Bila je še tema in mraz, saj je bil šele mesec marec, ko so jutranje temperature na prostem še nizke. Ko se je zdanilo je pripeljal vlak z običajnimi potniškimi vagoni. Vstopili smo. Na vsakem koncu vagona je stal vojak in vagoni so z zunanje strani zaklenili.

Železniška postaja Rajhenburg

Vlak je peljal proti Zidanemu mostu in nato v smeri proti Celju in Mariboru. Na eni od postaj, že izven slovenskega prostora, se je vlak ustavil. Tam so sestre Rdečega križa, ki so hodile od vagona do vagona, delile krompirjevo juho in čaj. Za majhne otroke tudi mleko. Na poti smo se še večkrat ustavili, toda nihče ni izstopil. Tudi prestopali nismo. Končno se je vlak ustavil za dalj časa. Prispeli smo na zadnjo postajo v Augsburg. Na postaji so nas že čakali tovornjaki. Odpeljali so nas v Wettenhausen, okrog 70 km iz Augsburga. Bil je še dan, ko smo prispeli na cilj. To je bil kompleks stavb, samostan, z velikim osrednjim dvoriščem, velikimi okni na stenah, ob katerih so rasle hruške. Ob pogledu na vso to veličino in urejenost se mi je zdelo zelo lepo. Ob prihodu nas je pričakal Lagerführer, vodja oz. upravnik taborišča, v kar so spremenili samostan. Vsakega od nas je poklical po imenu. Nato smo odšli v sobe, ki so nam jih dodelili. V eni sobi so bili z nami še dve družini in mama s sinom. To je sedaj za nas postal "drugi dom", daleč od domačega kraja, domačih brežin, studencev, sadovnjaka, travnikov... A ne za dolgo, saj smo bili kmalu zopet preseljeni.